

60-LECIE PRACY I DZIAŁALNOŚCI PROF. DR M. NOWAKA

Można z pewnością powiedzieć, że 60 lat czynnej zawodowo działalności, a szczególnie w nauce, jest już samo w sobie rzadko spotykanym ewenementem. Z takim właśnie niezwykłym wydarzeniem spotykamy się, obchodząc w dniu dzisiejszym jubileusz 60-lecia pracy zawodowej prof. dr Mieczysława Nowaka, nestora i epigona wielkich polskich łąkarzy oraz twórców

tej niezwykle ważnej dyscypliny naukowej nowoczesnego rolnictwa, jaką stanowi łąkarstwo.

Z okazji tego niecodziennego jubileuszu pragnę zaprezentować sylwetkę prof. dr Mieczysława Nowaka, członka honorowego Komitetu Uprawy Roślin Polskiej Akademii Nauk, jako nauczyciela akademickiego, wychowawcę i uczonego.

Prof. dr Mieczysław Nowak urodził się 22 listopada 1903 r. w Krakowie, gdzie ukończył gimnazjum, a następnie Wydział Rolniczy Uniwersytetu Jagiellońskiego, uzyskując w 1925 r. dyplom inżyniera rolnictwa. Tematem Jego pracy dyplomowej, wykonanej pod kierunkiem prof. dr Jana Włodka, były badania dotyczące "Stosunków pomiędzy kwasowością gleby na łące w Mydlnikach a tworzącą ją runią roślinną".

Po rocznym stażu asystenckim, odbytym w Rolniczym Zakładzie Doświadczalnym Ognisku Kultury Rolnej w Poświętnem, wyjechał na praktykę i studia naukowe do Szwajcarii, gdzie przez półtora roku specjalizował się w zakresie właściwej organizacji gospodarki łąkowej górskiej. Studiował tam pod opieką prof. Uniwersytetu w Zürichu dr H. Brockmanna.

Po powrocie do kraju w roku 1927 podjął pracę instruktora, a następnie inspektora w Małopolskim Towarzystwie Rolniczym, a później w Krakowskiej Izbie Rolniczej, zajmując się szerzeniem oświaty rolniczej oraz organizacją gospodarki łąkowo-pastwiskowej na terenach górskich. Był równocześnie przez 2 lata redaktorem popularnego pisma rolniczego "Zagroda Wzorowa" - Przewodnik Kółek Rolniczych i autorem bardzo wielu artykułów. Niezależnie od swych zajęć zawodowych zawsze żywo interesował się tematyką naukowo-badawczą i dydaktyczną, prowadząc pod kierunkiem prof. J. Włodka badania i zajęcia dydaktyczne (zleczone prace naukowe, seminaria) w Zakładzie Uprawy Roli i Roślin Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W okresie okupacji hitlerowskiej pracował w tzw. biurze rolnym, a po wyzwoleniu w latach 1945-1950 w Wojewódzkiej Izbie Rolniczej, Związku Samopomocy Chłopskiej i Wydziale Rolnictwa Wojewódzkiej Rady Narodowej w Krakowie. Przez cały ten okres (1945 do 1953) prowadził równocześnie wykłady oraz zajęcia ze studentami z zakresu gospodarki górskiej na Wydziale Rolniczym i Leśnym UJ.

W roku 1951 za pracę pt. „Zagadnienia racjonalnej gospodarki górskiej na halach województwa krakowskiego”, przedłożonej prof. Z. Golonce na Uniwersytecie we Wrocławiu, uzyskał stopień

naukowy doktora nauk rolniczych i przeszedł do pracy naukowej w Instytucie Zootechniki w Krakowie. Do roku 1961 kierował w tym instytucie pracownią paszowisk i mógł wreszcie całkowicie poświęcić się pasjonującej go pracy badawczej. Za całokształt dorobku naukowego mianowany został w roku 1956 docentem, a w roku 1961 powołany został na kierownika Katedry Uprawy Łąk i Pastwisk w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie. W roku 1964 uzyskał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a w 1973 profesora zwyczajnego. Wprawdzie w 1974 r. przeszedł prof. Nowak na emeryturę, ale nie zmniejszył swej aktywności naukowej i zawodowej. Pozostał w Uczelni i jest nadal czynny jako wykładowca, wychowawca i pracownik naukowo-badawczy. Prof. M. Nowak wiele pisze i bierze czynny udział w życiu naukowym i dydaktycznym w SGGW, uczestniczy w naradach i konferencjach, zagranicznych wyjazdach naukowych, w pracy komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk, dokonuje recenzji prac naukowych.

Osiągnięcia dydaktyczne i wychowawcze prof. dr Mieczysława Nowaka są duże. Talent, wiedza i pracowitość złożyły się na to, że swymi wykładami, referatami i wszelkiego rodzaju wystąpieniami umiał zjednywać uwagę audytorium od wysokiej klasy specjalistów do prostych rolników, z którymi w szczególny sposób i w każdej sytuacji potrafił nawiązać dialog i znaleźć porozumienie. Z tego też względu zyskał sobie w wielu rejonach kraju powszechny autorytet, szacunek oraz sympatię rolników i działaczy, którzy znali Go w całym okresie działalności i do dziś uważają Go za poważny autorytet w sprawach gospodarki łąkowo-pastwiskowej oraz górskiej.

Do poważnych osiągnięć dydaktyczno-wychowawczych prof. Nowaka należy również promotorstwo i opiekuństwo nad wieloma pracami magisterskimi, doktorskimi, habilitacjami i wieloma innymi pracami naukowymi młodych pracowników nauki. Pod Jego kierunkiem wykonanych zostało ponad 100 prac magisterskich, 7 prac doktorskich i 6 habilitacyjnych. Niezliczone razy prof. Nowak był recenzentem prac naukowych, wnioskodawcą i opiniodawcą dorobków naukowych kandydatów do tytułów naukowych, weryfikatorem programów badań naukowych i programów nauczania, inicjatorem zespołowych opracowań naukowych oraz redaktorem Zeszytów Problemowych po łąkarskich konferencjach naukowych Polskiej Akademii Nauk.

Dorobek naukowy i popularyzatorski prof. dr Mieczysława Nowaka jest doniosły i duży, a przez to prawie niemożliwy do wyszczególniania. Publikowane prace prof. Nowaka wynoszą łącznie ponad pół tysiąca tytułów i dotyczą prawie wszystkich zagadnień wiążących się z gospodarką łąkowo-pastwiskową i pracą społeczną na wsi.

Całość dorobku naukowego prof. dr Mieczysława Nowaka zgrupować można w następujących kierunkach tematycznych:

- ocena wydajności pastwisk metodą zootechniczną,
- określenie potrzeb melioracyjnych użytków zielonych,
- wykorzystanie gnojowicy jako nawozu przydatnego do nawożenia górskich użytków zielonych,
- stosowanie nawozów na użytkach zielonych,
- prątoteknika i użytkowanie runi łąkowej i pastwiskowej,
- charakterystyka geobotaniczna i gospodarstwa górskich u-

żytków zielonych, ze szczególnym uwzględnieniem beskidzkich obszarów halnych,

- dobór składu gatunkowego mieszanek łąkowo-pastwiskowych,
- kształtowanie się składu chemicznego runi użytków zielonych w różnych rejonach kraju oraz przyczyny występowania istniejącego stanu,
- sposoby zagospodarowania zdegradowanych użytków zielonych,
- biologiczne i chemiczne sposoby walki z chwastami użytków zielonych.

Do każdego z wymienionych kierunków Profesor wniósł wiele własnych spostrzeżeń naukowych, wartości poznawczych i stwierdzeń oraz cennych informacji praktycznych. Jego praca naukowo-badawcza przyczyniła się poważnie nie tylko do wzbogacenia wiedzy łąkarskiej w skali krajowej, ale ogólnoswiatowej.

Życiową pasją prof. M. Nowaka była i jest popularyzacja i wdrażanie do praktyki rolniczej osiągnięć nauki łąkarskiej krajowej i zagranicznej. Pod tym względem jest On i pozostanie na długo niedoścignionym, choć niewątpliwie godnym naśladowania wzorem. Swą działalność popularyzatorską realizował wszelkimi sposobami, przez pisanie artykułów popularnonaukowych i popularnych, prowadzenie szkoleń, wygłaszanie wykładów, prelekcji i pogadanek itp. Dzięki tej działalności wywarł prof. Nowak duży wpływ na podniesienie w naszym kraju ogólnej oświaty rolniczej w omawianej dziedzinie.

Znajomość języka niemieckiego była przyczyną, że od długiego czasu Profesor był reprezentantem polskiego łąkarstwa w stosunkach międzynarodowych. Często uczestniczył w kongresach, sympozjach i konferencjach międzynarodowych, organizowanych w

kraju i za granicą. Wniósł także duży wkład w utrzymywanie współpracy naukowej naszego kraju z wieloma krajami europejskimi, a szczególnie z krajami alpejskimi, gdzie wśród pracowników naukowych ma wielu kolegów i przyjaciół.

Oprócz przytoczonych dziedzin działalności zawodowej prof. dr Mieczysław Nowak angażował się zawsze aktywnie we wszelkiego rodzaju społeczną działalność, związaną z organizacją postępu i nauki. Z tych względów uczestniczył czynnie w pracach komitetów, rad i towarzystw naukowych oraz wielu instytucji wyższej użyteczności społecznej. Przez długi czas był członkiem: Komitetu Melioracji, Łąkarstwa i Torfoznawstwa Polskiej Akademii Nauk, Komitetu Zagospodarowania Ziemi Górskich, a także Komitetu Uprawy Roślin, który nadał Mu godność członka honorowego. Jako członek uczestniczył w pracach Rady Naukowej przy Ministrze Rolnictwa, Rady Naukowej IMUZ oraz Instytutu Zootechniki. Od wielu lat jest członkiem Podhalańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk i członkiem-założycielem Polskiego Towarzystwa Nauk Agrotechnicznych. Działa również od wielu lat jako aktywny członek SITR.

Za całokształt swej działalności był prof. dr M. Nowak wielokrotnie wyróżniany, nagradzany i odznaczany. Otrzymał m. in. nagrodę im. Pietrzaka, liczne nagrody Rektora, Medal 30- i 40-lecia PRL oraz osoby zasłużonej dla SGGW-AR, odznaczenie państwowe z Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Mimo olbrzymiego dorobku naukowego i dydaktycznego, wielu uzyskanych odznaczeń i zaszczytnych wyróżnień pozostał człowiekiem skromnym, uczynnym, życzliwym dla wszystkich i wyrozumiałym, a przy

tym pogodnym, co zyskuje Mu powszechną sympatię i szczery szacunek.

Niechaj tych kilka myśli o Jego pracy, wynikach, a także zasługach będzie skromnym przypomnieniem Jego wysiłków w okresie 60-lecia pracy. Życzę też w imieniu obecnych czoigodnemu Jubilatowi, aby w dalszym ciągu cieszył się zdrowiem i nadal mógł owocnie pracować dla dobra nauki i polskiego rolnictwa.

Ryszard Kostuch